

РОЗДІЛ 3. ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТЕНДЕНЦІЯМ РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ, УКРАЇНСЬКОГО І СВІТОВОГО РИНКІВ ПРАЦІ

УДК 37.014.54

Дмитро Гоменюк,
кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник
лабораторії технологій професійного навчання
Інституту професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0001-9315-7581>,
e-mail: 2594158@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ЧАС

Анотація: обґрунтовано необхідність модернізації матеріально-технічної бази, змісту навчання професійної (професійно-технічної) освіти в повоєнний час з метою швидкого реагування на потреби роботодавців. Розглянуто питання отримання професійної освіти ветеранами війни особливо тими хто отримав інвалідність в наслідок по поранень, інтегрування їх у суспільство та повернення до повсякденного життя.

Ключові слова: професійна освіта, роботодавці, модернізація навчально-виробничої бази, зміст освіти, гнучкі освітні програми, конкурентоспроможність, високотехнологічні процеси організації виробництва, внутрішньо переміщені особи, державно-приватне партнерство, заклади професійної (професійно-технічної) освіти.

THE DEVELOPMENT AND MODERNIZATION PROSPECTS OF VOCATIONAL (VOCATIONAL-TECHNICAL) EDUCATION IN THE POST-WAR TIME IN UKRAINE

Dmytro Homeniuk

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher,
senior researcher of the Laboratory of
Vocational Training Technologies of the
Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine

Abstract. The necessity to modernize the material and technical base, the content of professional (vocational and technical) education in the post-war period in order to quickly respond to the needs of employers is substantiated. The question of getting professional education by war veterans, especially those who received disabilities as a result of injuries, their integration into society and their return to everyday life, was considered.

Key words: professional education, employers, modernization of the education and production base, content of education, flexible education programs, competitiveness, high-tech processes of production organization, internally displaced people, public-private partnership, institutions of professional (vocational-technical) education.

У зв'язку з тим, що Російська Федерація розв'язала війну проти суверенної України, в нашій державі значно погіршився соціально-економічний стан, а тому закладам освіти, в тому числі закладам професійної (професійно-технічної) освіти доводиться здійснювати підготовку робітничих кадрів, фахових молодших бакалаврів у надзвичайно складних умовах.

Така складна ситуація спонукає викладачів, майстрів виробничого навчання, адміністрацію шукати такі технологічні рішення, які б зараз, а також після закінчення війни, відкрили нові можливості для якісної підготовки кваліфікованих кадрів, фахових молодших бакалаврів з різних професій та спеціальностей.

Після завершення військових дій на території нашої держави вся увага буде зосереджена на відновленні та модернізації професійної (професійно-технічної) освіти, що має важливе значення для відбудови освітянських закладів, створення нових, у тому числі й на об'єднанні малокомплектних закладів освіти, відкриття інноваційних структурних підрозділів, навчально-практичних центрів, центрів кваліфікацій та професійної досконалості. Це сприятиме розширенню доступності

професійної освіти, покращення її якості відповідно до потреб економіки країни у довгостроковій перспективі.

Модернізація та ефективність розвитку професійної освіти в повоєнний час в першу чергу залежатиме від здатності закладів професійної (професійно-технічної) освіти швидко реагувати на вимоги та потреби ринку праці, а також зміни у технологіях та реорганізаціях виробництв, щоб ліквідувати кваліфікаційний люфт, зумовлений дисбалансом між навичками, яких набувають випускники, та роботодавцями, в яких є потреба у робітничих кадрах.

У майбутньому закладам професійної (професійно-технічної) освіти потрібно буде оновити освітні програми, за якими здійснюється підготовка, з врахуванням в них соціально-економічних наслідків спричинених війною, а також завдань щодо повоєнного відновлення та інтеграції України до Євросоюзу.

Найбільше уваги буде приділятися впровадженню гнучких освітніх програм, які будуть забезпечувати здобувачам освіти швидке та якісне оволодіння сучасними виробничими технологіями.

Для цього в закладах професійної (професійно-технічної) освіти будуть організовуватися короткострокові курси, навчальні програми, що сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності випускників, прискоренню їхньої професійної адаптації до високотехнологічних процесів організації виробництва.

Така робота вже розпочалася у місті Києві, Харкові, Полтавській, Донецькій, Луганській та Запорізькій областях на кошти Європейського союзу.

Здобувачами освіти стають внутрішньо переміщені особи, інваліди війни, особи з прошарків населення, які мають бажання змінити професію з тих чи інших причин і таким чином допомогти відбудувати Україну.

Пріоритетними стають професії, які будуть затребувані повоєнним ринком праці, нових і часткових професійних кваліфікацій.

Актуальними стануть модульні програми, які нададуть можливість здобувачам освіти право вибору відповідно до їхніх потреб та інтересів.

Важливими аспектами будуть набуття здобувачами освіти таких навичок як комунікативність, критичне мислення, емоційний інтелект, позитивне мислення, оскільки ці навички формують особистість для побудови успішної кар'єри випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти і дають можливість їм підготуватися до того, щоб зайняти достойне місце у сучасному глобалізованому світі.

Гнучкість освітніх програм забезпечуватиметься реалізацією індивідуального підходу до навчання здобувачів освіти шляхом адаптації навчальних матеріалів і завдань у відповідності з рівнем їх знань, інтересів, можливостей. Це сприятиме більш ефективному їх засвоєнню, а також підвищенню рівня мотивації навчання.

Особлива увага надаватиметься державно-приватному партнерству як ефективній управлінській технології розвитку професійної (професійно-технічної) освіти. Співпраця між державними та приватними інституціями сприятиме створенню нових професій, забезпеченню багатоканальним фінансуванням та модернізації ресурсів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, професійному розвитку та вдосконаленню професійної майстерності викладачів, майстрів виробничого навчання, які відіграють ключову роль у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих кадрів для розвитку та покращення економіки України. Післявоєнний період вимагатиме від них не тільки високого професіоналізму, але й здатності до інноваційної діяльності.

У цьому контексті важливими є тренінги, семінари та інші заходи, що дають можливість впровадження інноваційних методів і технологій навчання, розвитку освітніх стартапів, хабів, спрямованих на підвищення ефективності та конкурентоспроможності професійної (професійно-технічної) освіти.

Розвиток професійної освіти у повоєнний час зумовлює необхідність активної участі місцевих громад і органів самоврядування у визначенні потреб регіональних ринків праці в робітничих кадрах, розробленні освітніх програм, що відповідають цим потребам, а також в управлінні освітнім процесом шляхом роботи в регіональних радах з професійної освіти.

У повоєнний час зростатиме попит на інтенсивну інтеграцію інноваційних технологій в освітній процес. Інтеграція інноваційних технологій суттєво підвищить якість навчання та надасть можливість здійснювати на високому рівні професійну підготовку кваліфікованих робітників, фахових молодших бакалаврів.

Йдеться про технології як віртуальну та доповнену реальність створення інтерактивних середовищ, наближених до реальних, в яких здобувачі освіти зможуть безпечно оволодівати практичними навичками, що є важливим для високотехнологічних сфер виробництва.

Важливими технологіями є штучний інтелект та машинне навчання, які значно впливають на ефективність професійної освіти в

повоєнний час адаптацію кваліфікованих робітників та фахівців до нових умов професійної діяльності.

У створенні інтерактивного освітнього середовища будуть використовуватися елементи навчання (гейміфікація), допомагаючи здобувачам професійної освіти підвищувати інтерес до оволодіння професією. Хмарні технології забезпечуватимуть доступ до великої кількості навчальних матеріалів та цифрових інструментів, надаватимуть можливість співпраці здобувачам освіти та викладачам над проєктами, обмінюватися матеріалами та ресурсами незалежно від місця перебування.

Особлива увага буде приділена професійній освіті ветеранів війни, забезпечуючи їм доступ до здобуття сучасних освітніх і професійних кваліфікацій, а також психологічну підтримку та соціальну адаптацію. Для цього будуть розроблятися спеціальні освітні програми і технології, які враховуватимуть індивідуальні потреби цих осіб та сприятимуть їх успішному інтегруванню у суспільство, швидкому пошуку стабільної роботи, розвитку професійної кар'єри.

Список посилань

- Радкевич, В. (2022). Принципи розвитку державно-приватного партнерства у сфері професій-ної (професійно-технічної) освіти в повоєнний час. *Професійна педагогіка*, 2 (25), 104-114. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.104-114>.
- Радкевич О. П. (2023). Адаптивне тестування в контексті використання електронних засобів навчання: суть, розроблення та оцінювання. *Професійна педагогіка*, 1(26), 58-73. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.58-73>.

УДК 331.5:373.3

Оксана Чуйкова,
методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, молодший науковий співробітник лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України,
<https://orcid.org/0009-0000-4562-0180>,
e-mail: okanachuykova@ukr.net